

OIR

Open innovative resources
for distance learning

PROGRAM PODCASTU

Temat: I wszystko jasne! Mity i stereotypy a fakty na temat funkcjonowania osób niewidomych

Autor: Dr Dorota Chimicz, UMCS

OIR

Open innovative resources
for distance learning

UMCS
UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
W LUBLINIE

Università
degli Studi di
Messina

Universidad de Oviedo

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License

Lublin 2022

SPIS TREŚCI

1. INFORMACJE O PODKASCIE	4
1.1. Analiza potrzeb	4
1.2. Cele podcastu	5
1.3. Adresaci podcastu.....	6
1.4. Treści poruszane w trakcie podcastu	6
1.5. Czas trwania podcastu.....	7
1.6. Literatura wykorzystana i polecana	7
2. MATERIAŁY DYDAKTYCZNE	9
2.1. Karty pracy	9
2.1.1. Karta pracy nr 1 – Poznanie społeczne a mity i stereotypy	9
2.1.2. Karta pracy nr 2 – Mechanizm tworzenia się stereotypów	14
2.1.3. Stereotyp a postawa.....	16
2.1.4. Karta pracy nr 3 - Funkcje stereotypów	17
2.1.5. Karta pracy nr 4 – Stereotypy dotyczące osób z niepełnosprawnością	18
2.1.6. Karta pracy nr 5 – Jak funkcjonują niewidomi?.....	21
2.2. Zestaw ćwiczeń	24
Ćwiczenie 1.	24
Ćwiczenie 2.	26
Ćwiczenie 3.	27
2.3. Zestaw zadań	28
Zadanie 1.....	28
Zadanie 2.....	29
Zadanie 3.....	29
Zadanie 4.....	30
2.4. Zestaw materiałów źródłowych	31
2.4.1. Materiały źródłowe do Karty pracy nr 4 – Stereotypy dotyczące osób z niepełnosprawnością	31
2.4.2. Praca z Lapbookiem.....	33
2.5. Adaptacja scenariusza do zdalnej formy zajęć	35
2.6. Dane dostępne do wersji online	35

1. INFORMACJE O PODKAŚCIE

1.1. Analiza potrzeb

Osoby z niepełnosprawnością są jedną z grup społecznych, która jest często stereotypizowana. Występująca u wielu z nich zależność od otoczenia społecznego zmusza je niejako do realizacji roli społecznej osoby niepełnosprawnej, której charakterystyka jest często obciążona uproszczonymi przekonaniem na temat możliwości rozwoju i funkcjonowania (Kazanowski, 2010, s. 98). Do takich osób zaliczani są niewątpliwie niewidomi, na temat których funkcjonuje w świadomości społecznej wiele utrwalonych poglądów, nie mających wiele wspólnego ani ze zdrowym rozsądkiem, ani ze zdobytym doświadczeniem (Szabała 2012).

Stereotypy są, najogólniej ujmując, pewnymi schematami myślowymi kojarzącymi określone cechy z pewną kategorią osób w taki sposób, iż przynależność jednostki do tej kategorii wyzwała jakąś postawę zanim jeszcze nastąpią interakcje potwierdzające bądź negujące te skojarzenia. Za zasadnicze cechy definicyjne stereotypu uznaje się: ubóstwo treści, uproszczenie, nieadekwatność, nadmierne uogólnianie (przekonanie, iż wszyscy członkowie danej kategorii cechują się bezwyjątkowym podobieństwem), niepodatność na zmiany (Kurcz, 1994, s. 16).

Treści stereotypów dotyczących osób z niepełnosprawnością odnoszą się najczęściej do ich ułomności, słabości, ograniczenia w różnym stopniu i zakresie (Ostrowska, Sikorska, 1996, s. 65; Błeszyńska, 2001, s. 146). Rzadko mamy do czynienia ze stereotypami podkreślającymi pozytywne aspekty ich funkcjonowania. Ma to swoje poważne konsekwencje. Podstawowym skutkiem negatywnych stereotypów są deformacje w spostrzeganiu osób z niepełnosprawnością ocenianych w kategorii inności a przekonanie o ich wiarygodności może zasadniczo obniżyć motywację osoby pełnosprawnej do poszukiwania dodatkowych informacji na jej temat.

W przypadku, gdy jednostka dysponuje wyłącznie negatywnym stereotypem dotyczącym tej kategorii osób, wyznaczy on treść afektywnego składnika postawy, co zwiększy prawdopodobieństwo kierowania się uprzedzeniami względem nich a tu już tylko krok do

dyskryminacji. Ponadto stereotypowe przekonania przejawiane w uprzedzeniach, postawach, negatywnych zachowaniach mogą prowadzić do ukształtowania autostereotypu u osób z niepełnosprawnością ściśle powiązanego z obniżaniem ich samooceny oraz poczucia własnej wartości.

Konsekwencje posiadanej wiedzy stereotypowej znajdujące wyraz w licznych aspektach funkcjonowania zarówno osoby stereotypizującej (pełnosprawnej), jak i stereotypizowanej (z niepełnosprawnością) prowokują pytanie o możliwości modyfikacji przejmowanych i tworzonych stereotypów. Możliwe zmiany stereotypów wyjaśniane są m.in. w modelu kumulacyjnym w perspektywie długofalowego nagromadzania się informacji z nimi niezgodnych na zasadzie „kropla draży skałę” (Byra 2010). Przygotowany zestaw edukacyjny – podcast wraz z materiałami dydaktycznymi – jest w zamyśle autora tą kroplą, która ma na celu zmianę społecznego postrzegania osób z dysfunkcją wzroku.

1.2. Cele podcastu

Cel główny

Wyposażenie słuchaczy w wiedzę na temat specyfiki stereotypowego ujmowania niepełnosprawności oraz korygowanie powszechnie spotykanych mylnych wyobrażeń osób widzących na temat funkcjonowania osób niewidomych.

Cele szczegółowe

Odbiorcy podcastu będą:

w zakresie wiedzy:

- znać pojęcia mitów i stereotypów społecznych;
- wskazywać mechanizmy tworzenia się stereotypów i ich funkcje;
- wymieniać powszechnie występujące mity i stereotypy związane z funkcjonowaniem osób niewidomych.

w zakresie umiejętności:

- potrafili podać fakty odnosząc się do danych mitów czy stereotypów dotyczących funkcjonowania osób niewidomych;
- identyfikować zagrożenia płynące ze szkodliwych stereotypizacji tej grupy osób;
- skutecznie argumentować potrzebę zmiany społecznego stereotypowego wizerunku niepełnosprawności wzrokowej;
- umiejętnie współpracować z innymi.

w zakresie postaw:

- rozumieć problemy związane z funkcjonowaniem osób z niepełnosprawnością;
- świadomi działania stereotypów w ich własnym życiu.

1.3. Adresaci podcastu

Podcast skierowany jest do wykładowców akademickich, nauczycieli ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych, studentów kierunków pedagogicznych oraz słuchaczy studiów podyplomowych oraz tych wszystkich, którzy pragną podnieść poziom swojej wiedzy na temat funkcjonowania osób niewidomych.

1.4. Treści poruszane w trakcie podcastu

W podkascie weryfikacji poddano najczęściej pojawiające się w przestrzeni publicznej mity i stereotypy dotyczące funkcjonowania osób niewidomych. Uczestnicy podcastu dzielą się swoimi doświadczeniami związanymi z codziennym funkcjonowaniem jako osoba z dysfunkcją wzroku.

Materiały dydaktyczne zawarte w niniejszym programie stanowią uzupełnienie treści omawianych w trakcie podcastu. Zawarto w nich wyjaśnienie czym są mity i stereotypy społeczne, jaki jest mechanizm ich tworzenia się oraz jakie pełnią funkcje. Zwrócono także uwagę na stereotypy dotyczące osób z niepełnosprawnością.

Materiały wzbogacono dodatkowo ćwiczeniami i zadaniami, dzięki którym odbiorca podcastu będzie mógł pogłębić swoją wiedzę dotyczącą omawianych zagadnień.

1.5. Czas trwania podcastu

Podcast trwa 29 minut i 4 sekundy.

1.6. Literatura wykorzystana i polecana

- Błęszyńska, K. (2001). *Niepełnosprawność a struktura identyfikacji społecznych*. Warszawa: Wyd. AKAPIT.
- Byra, S. (2010). *Stereotypy dotyczące osób niepełnosprawnych – funkcje i możliwości zmian*. W: *Stereotypy niepełnosprawności. Między wykluczeniem a integracją*, (red.) M. Chodkowska, S. Byra, Z. Kazanowski, D. Osik-Chudowolska, M. Parchomiuk, B. Szabała. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Gorajewska, D. (2006). *Fakty i mity o osobach z niepełnosprawnością*. Warszawa: Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji.
- Kazanowski, Z. (2010). *Stereotypowy wizerunek osób niepełnosprawnych. Konfrontacja bohaterów filmów fabularnych*. W: *Stereotypy niepełnosprawności. Między wykluczeniem a integracją* (red.) M. Chodkowska, S. Byra, Z. Kazanowski, D. Osik-Chudowolska, M. Parchomiuk, B. Szabała. Lublin: Wydawnictwo UMCS, s. 97-119.
- Kofta, M. (2004), *Stereotypy i uprzedzenia a stosunki między grupami: stare problemy i nowe idee*. W: *Myślenie stereotypowe i uprzedzenia. Mechanizmy poznawcze i afektywne*, (red.) M. Kofta. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN, s. 9-38.
- Kurcz, I. (1994). *Zmienność i nieuchronność stereotypów. Studium na temat roli stereotypów w reprezentacji umysłowej świata społecznego*. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
- Marody, M. (1976). *Sens teoretyczny a sens empiryczny pojęcia postawy. Analiza metodologiczna zasad doboru wskaźników w badaniach nad postawami*. Warszawa: PWN.
- Mądrzycki, T. (1986). *Deformacje w spostrzeganiu ludzi*, Warszawa: PWN.
- Ostrowska A., Sikorska J. (1996). *Syndrom niepełnosprawności w Polsce. Bariery integracji*. Warszawa: IFiS PAN.

- Reber, A. S., Reber, E. S. (2005), *Słownik psychologii*, Warszawa: SCHOLAR
- Stangor, Ch., Schaller, M. (1999). *Stereotypy jako reprezentacje indywidualne i zbiorowe*. W: Stereotypy i uprzedzenia. Najnowsze ujęcie. (red.) N. Macrae, Ch. Stangor, M. Hewstone. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Stephan, W.G., Stephan, C.W. (2003). *Wywieranie wpływu przez grupy*. GWP, s. 15.
- Szabała, B. (2012). *Stereotypowy wizerunek osób niewidomych*. W: Dystans społeczny wobec osób z niepełnosprawnością jako problem pedagogiki specjalnej, (red.) M. Parchomiuk, B. Szabała. Lublin: Wydawnictwo UMCS, s. 88-110.
- Szostak, W. (2010). *Mity i stereotypy w komunikacji politycznej*. W: Mity i stereotypy w polityce. Przeszłość i teraźniejszość, (red.) A. Kosińska – Metryka i M. Gołaś. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, s. 25 – 25.
- Weigl, B. (2000), Stereotypy i uprzedzenia. W: Psychologia. Podręcznik akademicki (red.) J. Strelau, t. III, Gdańsk: GWP.
- Wojciszke, B. (1986), *Teoria schematów społecznych*, Wrocław: Ossolineum.
- Wolińska, J. (2015). *Percepcja społeczna, stereotyp niepełnosprawności – perspektywa aktora i obserwatora*, Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, VOL. XXVIII, 1, Sectio J, s. 45-66.

2. MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

2.1. Karty pracy

2.1.1. Karta pracy nr 1 – Poznanie społeczne a mity i stereotypy¹

Polecenie: *Zapoznaj się z poniższymi informacjami na temat mitów i stereotypów społecznych a następnie wykonaj zamieszczone pod tekstem zadania*

Poznanie społeczne umożliwia człowiekowi zdobywanie wiedzy o otaczającej go rzeczywistości. Proces poznania społecznego pozwala mu selekcjonować, interpretować, zapamiętywać i wykorzystywać informacje do tworzenia sądów oraz podejmowania decyzji na temat świata społecznego. Takie działanie jest wartościowe poznawczo, często też efektywne, gdyż bazuje na uproszczeniach myślowych, praktycznych regułach zdroworozsądkowych, generalnie – na oszczędności poznawczej (za: Wolińska 2015). Niekiedy jednak jako nietrafne, deformuje i zafałszowuje percypowany świat (Mądrycki 1986), sprzyja bowiem kształtowaniu błędnych opinii na temat innych osób, kategoryzowaniu ich w określone grupy społeczne, albo powstawaniu stereotypów czy uprzedzeń.

Należy jednak podkreślić, że kategoryzując docierające informacje, nie tylko kreujemy, ale też lepiej rozumiemy skomplikowaną rzeczywistość (Aronson, Wilson, Akert 1997). Najważniejszymi kategoryalnymi schematami osób są bardzo powiązane ze sobą mity i stereotypy społeczne.

Mity społeczne, czyli nieuzasadnione, irracjonalne wyobrażenia o rzeczywistości społecznej, stanowiące obiegowe w danej grupie układy, są ściśle związane z emocjonalnymi stereotypami społecznymi, narodowymi, rasowymi czy historycznymi.

Stereotypy społeczne są „reprezentacjami jakichś kategorii ludzi, wyróżnionych na mocy kryteriów pozapsychologicznych, jak kryteria socjologiczne i demograficzne” (Wojciszke 1986, s. 70). To reprezentacje poznawcze grup społecznych (kategorii) (Weigl 2002), wyodrębnione ze względu na łatwo zauważalną cechę, określającą społeczną tożsamość członków danej grupy.

---

¹ Zaleca się opracować przed wysłuchaniem podcastu

W naukach społecznych termin „stereotyp” oznacza „zbiór względnie stałych, uproszczonych i nieuprawnionych uogólnień dotyczących pewnej grupy bądź klasy ludzi. Istotna jest tu negatywna, nieprzychylna ich charakterystyka, aczkolwiek niektórzy autorzy uważają, że składnikami stereotypów mogą być też przekonania pozytywne, lecz stronicze i nietrafne.

Wobec powszechności takiego rozumienia stereotypu interesujące jest, że badania empiryczne nad postawami ludzi wobec grup i klas społecznych innych niż ta, do której sami należą, nie potwierdzają teorii wynikającej z tej definicji, zwłaszcza w odniesieniu do sztywności i nietrafności stereotypów” (Reber, Reber 2005, s. 743).

Ważne!

O ile dla mitu najistotniejszy jest wewnętrzny stan świadomościowy, o tyle stereotyp bazuje przede wszystkim na elementach narzuconych z zewnątrz poprzez informację.

Mity a stereotypy

Władysław Szostak (201) zwraca uwagę, że nie jest łatwo oddzielić od siebie mity i stereotypy. Stanowią one o „fałszywej świadomości” lub „zamkniętym umyśle” danej osoby. Już Platon mówił o „złudnych mniemaniach”. Mity oraz stereotypy są uzasadnione racjonalnie, lecz oparte na wierze o silnym podłożu emocjonalnym.

Zarówno mity, jak i stereotypy, są zazwyczaj podzielane przez dużą liczbę ludzi. Raz przyjęte i zakorzenione w świadomości są trwałe i silnie oddziałują na aktywność jednostek. Stanowią przejaw poznania pośredniego (bez oglądu rzeczy i dowodów jej właściwości), a subiektywnie przyjmowane są jako prawdziwe.

Zarówno stereotypy, jak i mity pełnią w dyskursie społecznym rolę magiczną, w tym sensie, że pozwalają skonstruować nową rzeczywistość lub wzmocnić obraz już istniejącej.

Rys 1. Cechy stereotypu

Źródło: opracowanie własne

Mity i stereotypy są głęboko zakorzenione w kulturze każdej grupy, co powoduje, że jednostka uczestnicząc w jej życiu, przyswaja je poniekąd w sposób automatyczny.

Innym źródłem kształtowania się mitów i stereotypów są środki masowej komunikacji – radio, telewizja, film, literatura, prasa czy Internet, które rozpowszechniają je na wiele różnych sposobów wśród ogromnej liczby ludzi na całym świecie, pokonując odległości, przekraczając granice, które są dla przeciętnej ludzkiej komunikacji niedostępne (Stangor, Schaller, 1999).

Za ich źródło uznaje się także, odczuwane przez człowieka zagrożenie psychiczne. Wyniki badań pokazują, że istnieje związek między zagrożeniem psychicznym a skłonnościami do negatywnych stereotypów. Pojawienie się takich skłonności może wynikać z zagrożeń związanych z międzygrupowym konfliktem interesów lub z osobistej frustracji, wyzwalającej wrogość do określonych grup mniejszościowych, jako łatwo dostępnych ofiar ataku (Kofta, 2004).

Zadanie 1. Zaznacz, które określenia są prawdziwe (P), a które fałszywe (F)² (praca indywidualna)

NR	Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
1.	Stereotyp jest uproszczonym obrazem rzeczywistości.		
2.	Stereotypy zawsze mają negatywny charakter.		
3.	Mity wykazują ścisły związek z emocjonalnymi stereotypami.		
4.	Stereotypy oparte są o wewnętrzny stan świadomościowy.		
5.	Stereotypy często odnoszą się do fałszywej wiedzy o świecie.		
6.	Stereotypy nabywamy w procesie socjalizacji.		
7.	Stereotypy mogą powstawać jako reakcja na zagrożenie psychiczne.		
8.	Mity i stereotypy w dyskursie społecznym pozwalają na utrwalenie się danych wyobrażeń wzmacniając ich siłę.		

ODPOWIEDZI

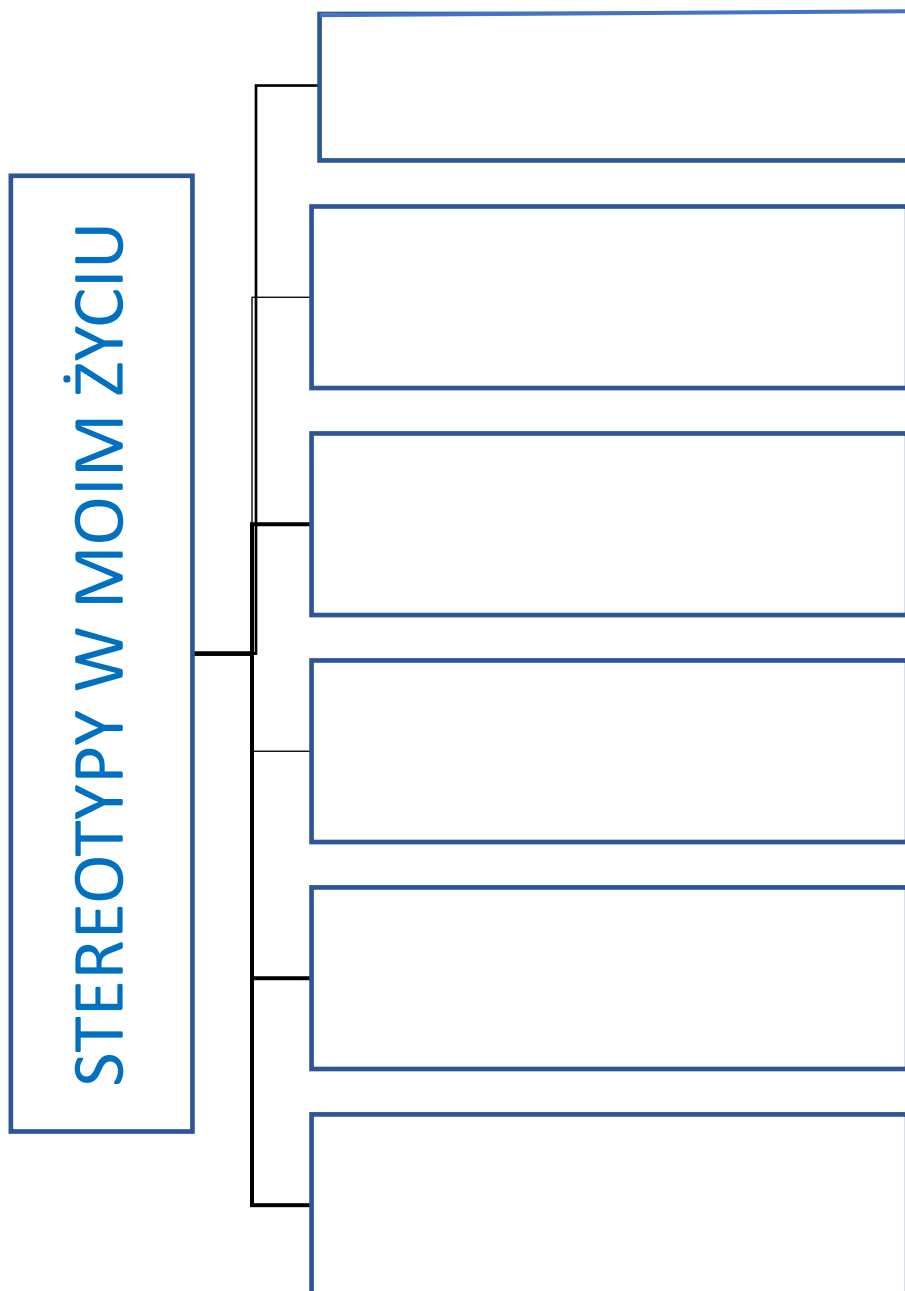
1. P
2. F
3. P
4. F
5. P
6. P
7. P
8. P

² Zadanie do realizacji w formule zdalnej może być przygotowane w Formularzu Google

Zadanie 2. Stosując metodę burzy mózgów, wynotujcie stereotypy, z którymi zetknęliście się w swoim życiu. Zastanówcie się nad ich źródłem i poszukajcie ich uzasadnienia – Czy Waszym zdaniem są prawdziwe? (praca grupowa)

Do tego celu można wykorzystać poniższy diagram, arkusz papieru lub w formule zdalnej – platformę Miro - <https://miro.com/>

2.1.2. Karta pracy nr 2 – Mechanizm tworzenia się stereotypów

Polecenie: Zapoznaj się z poniższymi informacjami na temat mechanizmu tworzenia się stereotypów a następnie wykonaj zamieszczone pod tekstem zadanie.

Mechanizm tworzenia się stereotypów w ludzkiej świadomości przedstawia **model sieci skojarzeniowej** opracowany przez W.G. Stephan, C.W. Stephan (2003). Jego twórcy zakładają, że pojedyncze informacje (węzły) zapisane w mózgu są ze sobą powiązane, tworząc sieć. Informacje składające się na taki węzeł podzielono na kilka kategorii:

- **cechy definiujące** – czyli takie, które determinują przynależność do danej grupy (np. aby zostać zaliczony do grupy Polacy należy być urodzonym w Polsce, mówić po polsku, mieć polski paszport);
- **cechy charakterystyczne** – nie definiują one kategorii, ale są ściśle z nią związane. Są to najważniejsze elementy stereotypowe (np. przykładowymi cechami charakterystycznymi dla stereotypu Polaka będą „dużo pije”, „pieniacz”, „religijny”, „patriota”);
- **egzemplarze** – są to członkowie kategorii, z którymi osoba budująca stereotyp zetknęła się w swoim życiu. Mogą to być ludzie spotykani osobiście, ale także postacie telewizyjne, muzycy, postacie historyczne, bohaterowie literaccy (np. przykładami postaci dla sieci stereotypowej Polaka będą Jan Paweł II, Lech Wałęsa, Adam Małysz).

Węzły sieci stereotypowych są ze sobą powiązane w rozmaitych konfiguracjach i tak na przykład węzeł sieci stereotypu Polaka może być połączony z węzłem sieci stereotypu Rosjanina poprzez cechę charakterystyczną „dużo pije”³.

³ W oparciu o <https://pl.wikipedia.org/wiki/Stereotyp>

Zadanie: Opierając się na modelu sieci skojarzeniowej opracuj stereotyp „seniora” (ew. „nastolatka”, „studenta”, „wykładowcy”). Do tego celu możesz wykorzystać poniższą grafikę, która pomoże Ci zebrać niezbędne informacje (praca indywidualna/grupowa).

Cechy definiujące	Cechy charakterystyczne	Egzemplarze

Opisz wybrany przez Ciebie stereotyp w taki sposób, jakbyś tłumaczył kim jest ta osoba dla przybysza z innego kraju. Wykorzystaj jak najwięcej określeń z powyższej grafiki.

..... to osoba.....

.....

.....

.....

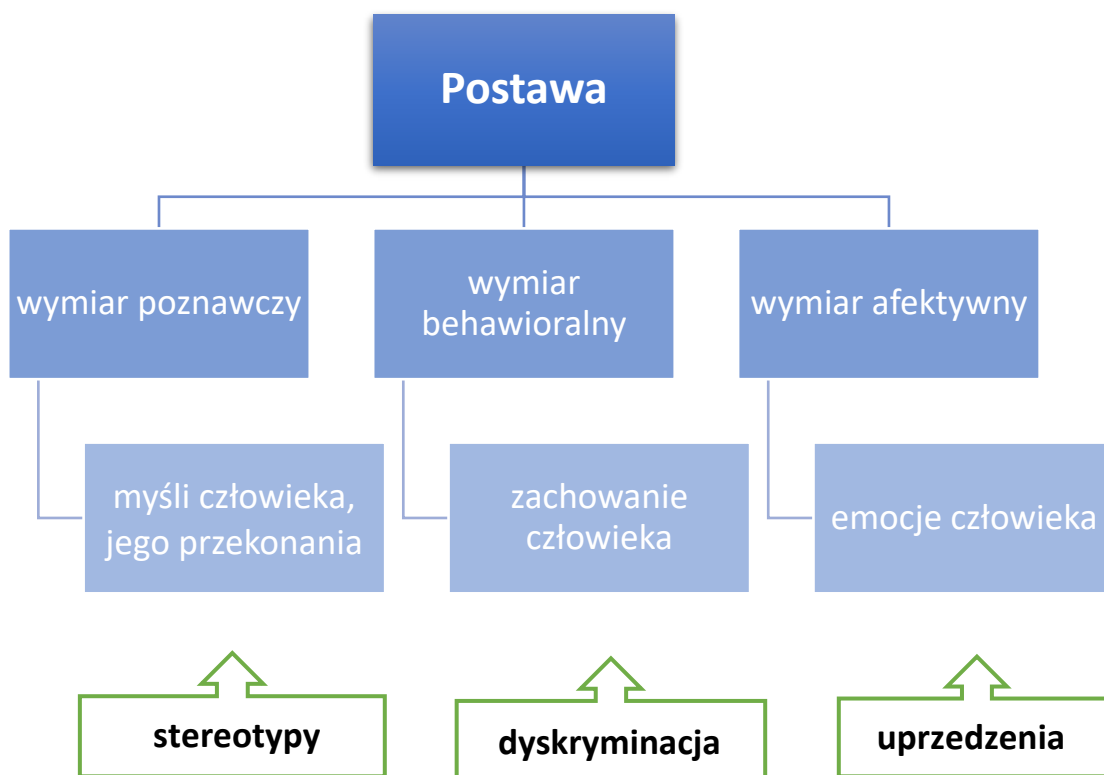
.....

.....

2.1.3. Stereotyp a postawa

Według D. Katz i E. Stotland „Postawa może być zdefiniowana jako tendencja lub predyspozycja jednostki do oceniania pewnego obiektu lub symbolu tego obiektu w określony sposób. Ocena polega na przypisywaniu własności, które mogą być lokowane wzdłuż wymiaru „pożądany—niepożądany” lub „dobry—zły”. Ocena w tym sensie zawsze łączy elementy poznawcze i afektywne. (...) Postawa może również zawierać komponent behawioralny. Komponent behawioralny oznacza tendencję do działania wobec obiektu postawy w powiązaniu z wyrażaniem uczuć wobec niego” (za: Marody 1976, s.15).

Źródło: <https://zpe.gov.pl/a/sprawdz-sie/DtUCdGj06>, (dostęp: 13.01.2022)

2.1.4. Karta pracy nr 3 - Funkcje stereotypów

Stereotypy pełnią wiele funkcji społecznych. Do najważniejszych z nich należą:

1. **Funkcja poznawcza** - stereotyp przekazuje pewien, nie zawsze prawdziwy, zasób wiedzy, informacji, dzięki któremu człowiek otrzymuje uproszczony obraz rzeczywistości.
2. **Funkcja komunikacyjna** - stereotyp przekazuje i rozpowszechnia określoną wiedzę, informacje, wzorce zachowań.
3. **Funkcja egotystyczna** – stereotypy służą przede wszystkim usprawiedliwianiu własnych działań. Ludzie poszukują usprawiedliwień i uzasadnień dla zdarzeń społecznych, istniejących warunków społecznych, zachowań agresywnych i dyskryminacyjnych, własnego i cudzego statusu lub pozycji społecznej; własnych myśli, afektów lub zachowań.
4. **Funkcja stabilizacyjna** - osoba, posługując się stereotypami, czuje się bezpieczniej i łatwiej dostosowuje się do rzeczywistości.
5. **Funkcja tożsamościowa** - stereotypowi grupy obcej towarzyszy autostereotyp grupy własnej. Poczucie podobieństwa do innych członków grupy własnej oraz postrzeganie różnicy międzygrupowej daje jednostce poczucie przynależności społecznej. Stereotyp grupy obcej, zwłaszcza negatywny, pozwala uzyskać i utrzymać dobrą opinię na własny temat.

Źródło: w oparciu o C.N. Macrae, Ch. Stangor, M. Hwestone, *Stereotypy i uprzedzenia*. GWP, Gdańsk, 1999; oraz Platformę edukacyjną Ministerstwa Edukacji i Nauki, <https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/DGP8RRqJV> (dostęp: 11.01.2022).

Zadanie: Zapoznaj się poniższym opisem dotyczącym stereotypowego ujęcia kobiety o jasnym kolorze włosów. Jaką/jakie funkcję może pełnić ten stereotyp. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Blondynka to najczęściej osoba mniej inteligentna od koleżanek o innym kolorze włosów. Uważana jest za osobę rozrzutną, mało bystrą, nastawioną wyłącznie na czerpanie przyjemności, stroniącą od ciężkiej pracy.

2.1.5. Karta pracy nr 4 – Stereotypy dotyczące osób z niepełnosprawnością

Polecenie: Zapoznaj się z poniższym fragmentem artykułu Jolanty Wolińskiej „Percepcja społeczna, stereotyp niepełnosprawności – perspektywa aktora i obserwatora” (*Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*, 2015, Vol. XXVIII, 1, Sectio J, s. 45-66) a następnie wykonaj zadanie.

Link do całego artykułu: <https://journals.umcs.pl/j/article/view/1829>

SPÓŁECZNA PERCEPCJA, WIZERUNEK SPÓŁECZNY, STEREOTYPY OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

Z badań A. Ostrowskiej (1994) nad społecznym wizerunkiem osoby niepełnosprawnej wynika, że jest to osoba słaba, wycofana, pełna obaw, kojarzona bardziej z niepowodzeniem niż z sukcesem, wywołująca raczej litość i chęć niesienia pomocy niż dająca się traktować jako partner własnych inicjatyw. Taka dyskredytująca percepcja tej grupy społecznej uniemożliwia równe traktowanie osób niepełnosprawnych i innych.

Jeśli chodzi o negatywne stereotypy niepełnosprawności, to pojawiają się one jako nieuświadomiony proces u osób we wczesnej młodości. Przejmując taki stereotyp, unikamy kontaktu z przedstawicielami stereotypizowanej grupy, więc przede wszystkim dotyczą one grup, z którymi się nie stykamy (Nelson 2003).

Do kluczowych kwestii dotyczących stereotypów osób niepełnosprawnych należą:

- A. Stereotypizowane czy wręcz napiętnowane są osoby niepełnosprawne z widocznymi dysfunkcjami.
- B. Stereotypizacja obejmuje akcentowanie ułomności, słabości, ograniczenia w różnym stopniu i zakresie.
- C. Przekonanie, że niewydolność występuje zarówno w sferze fizycznej, jak i umysłowej.
- D. Najbardziej negatywny stereotyp funkcjonuje wobec osób upośledzonych umysłowo.
- E. Największa akceptacja w grupie osób niepełnosprawnych dotyczy chorych przewlekle (Mazurkiewicz, Oleksy 2012; Hebl, Kleck 2008).

Stereotyp osób z zaburzeniami psychicznymi określają, zdaniem Haywarda i Bright (1993, za: Jackowska 2009), następujące stwierdzenia: Chory psychicznie jest niebezpieczny, nieprzewidywalny, cierpi na chroniczną i trudną do leczenia chorobę. Ponosi częściową odpowiedzialność za swój stan. Nie jest zdolny do należytego wypełniania ról społecznych.

Wśród społecznych postaw stygmatyzujących osoby niepełnosprawne należy wymienić (Jackowska 2009, Kowalik 2007):

- dystansowanie się (unikanie wchodzenia w nieformalne interakcje),
- dewaluację i stereotypizację (upowszechnianie negatywnych stereotypów),
- delegitymację (prawne ograniczenia możliwości działania w jakimś obszarze),
- segregację (blokowanie dostępu do pewnych form aktywności),
- eksterminację – najbardziej drastyczną i niehumanitarną formę dyskryminacji.

W związku z tym, że stereotypy niepełnosprawności eksponują przede wszystkim cechy nieadekwatne do rzeczywistości, często krzywdzące osoby niepełnosprawne, wpływają one na ich relacje interpersonalne i funkcjonowanie społeczne. U większości osób towarzystwo niepełnosprawnych budzi w pierwszej kolejności współczucie i litość (Durka 2009) (...). Ponadto niemal powszechnie uważa się niepełnosprawnych za nieprzydatnych do pełnienia ról zawodowych (Byra 2010). Warto zaznaczyć, że możliwości osób niepełnosprawnych wyznaczają nie tylko obiektywne utrudnienia wynikające z posiadanych ograniczeń, ale bariery umysłowe tworzone wskutek nieprawidłowej, stereotypowej percepcji społecznej (Mazurkiewicz, Oleksy 2012). Pociuszające jest więc funkcjonowanie także pozytywnych stereotypów osób niepełnosprawnych, które ujmują je jako osoby spokojne, bez nałogów, niemające innych problemów poza własnym ograniczeniem (Durka 2009).

Ten ostatni wizerunek społeczny jest raczej ambiwalentny, bowiem taka ocena może wskazywać na znaczące uproszczenie czy wręcz jednowymiarowość charakterystyki. Spostrzeganie społeczne niepełnosprawnych różnicowane jest zależnie od rodzaju oraz stopnia niepełnosprawności, zaburzeń psychospołecznych oraz możliwości samoobsługowych i dyslokacyjnych jednostki, co wpływa na postawy przejawiające się głównie zachowaniem dystansu wobec niepełnosprawnych w sytuacjach społecznych (Kossewska 2014).

Jak twierdzą L. M. Shears i C.J. Jensema (1969), postawy wobec niepełnosprawnych kształtują się szczególnie wokół takich problemów, jak:

- widoczność niepełnosprawności,
- wpływ niepełnosprawności na możliwość komunikacji,
- stygmatyzacja społeczna (napiętnowanie społeczne),
- trudności w zakresie samoobsługi,
- stopień samodzielności i niezależności (inicjatywa i swoboda działania).

Badania A. Giryńskiego i S. Przybylskiego (1993) potwierdzają także, że osoby z upośledzeniem umysłowym są znacznie bardziej negatywnie spostrzegane przez innych (niezależnie od ich płci, poziomu wykształcenia, zawodu czy – w przypadku młodzieży – rodzaju szkoły) niż osoby z innymi rodzajami niepełnosprawności (niewidomi, głusi, osoby niepełnosprawne fizycznie). Taka percepcja społeczna utrudnia wzajemne interakcje, szczególnie że młodzież znacznie wyolbrzymia ograniczenia wiążące się z oligofrenią (Konarska 1994, Oszustowicz 1995). Sprzyja to dystansowaniu się jednostek w stosunku do niepełnosprawnych umysłowo i często jest konsekwencją niskiego stanu wiedzy ludzi na temat przyczyn, specyfiki oraz możliwości rozwojowych osób upośledzonych umysłowo (Giryński, Przybylski 1993; Kossewska 2014).

Uwaga!

Sugeruje się, aby prowadzący zajęcia w oparciu o powyższy fragment, wyjaśnił aktualną zmianę stosowanej terminologii w odniesieniu do osób z niepełnosprawnością. I tak w odniesieniu do stosowanych w artykule określeń należy stosować ich aktualne brzmienie:

- osoba niepełnosprawna – osoba z niepełnosprawnością
- osoby upośledzone/niepełnosprawne umysłowo – osoby z niepełnosprawnością intelektualną
- osoby niepełnosprawne fizycznie – osoby z niepełnosprawnością fizyczną/ruchową

Zadanie 1. W oparciu o przedstawione w powyższym fragmencie treści wynotuj pozytywne i negatywne stereotypy dotyczące osób z niepełnosprawnościami

Stereotypy pozytywne	Stereotypy negatywne

Zastanów się!

Czy obie kolumny zawierają jednakową liczbę określeń? Z czego może wynikać ta różnica?

.....

.....

.....

.....

2.1.6. Karta pracy nr 5 – Jak funkcjonują niewidomi?⁴

Mit *kontra* Fakt

1. Osoby niewidome nie widzą nic albo tylko ciemność

Fakt: Pogląd ten wynika zapewne z tego, że chcąc wyobrazić sobie sytuację człowieka niewidomego, zamyka się oczy lub przewiązuje je opaską. Nie zwraca się przy tym uwagi na niezwykle istotne, ze względu na „głębnię owych ciemności”, czynniki, takie jak czas i stopień utraty wzroku. Niespełna 15% ogółu wszystkich osób z niepełnosprawnością wzrokową stanowią ci, którzy zupełnie nic nie widzą. Stan ich widzenia zwykle określać się mianem „czarna ślepotą”. J. Doroszevska (za: Gorajewska 2006) ślepotę medyczną (czarną⁵) opisuje jako „stan zupełnego braku działalności analizatora wzrokowego: brak zdolności postrzegania nie tylko kształtów, przedmiotów, ich zarysów, ale i brak możliwości postrzegania światła, tzn. stan, w którym widzenie sprowadzone jest do zera”. Inni niewidomi opisują swoje wrażenia wzrokowe jako błyski, mroczki, swego rodzaju halucynacje wzrokowe, jak szybko zmieniające się kształty czy kolory. To bardzo różnorodne wrażenia, zależne od wielu indywidualnych czynników. Grupa niewidomych nie jest więc jednorodna pod względem stopnia utraty wzroku.

2. Niewidomi mają wyjątkowy słuch i dotyk

Fakt: Nie ulega wątpliwości, iż rola słuchu i dotyku w życiu niewidomego człowieka jest znacznie większa niż w przypadku ludzi widzących. Wyobrażenia słuchowe pozwalają niewidomemu na komunikowanie się z innymi ludźmi, ułatwiają poznawanie przedmiotów i zjawisk, działalność praktyczną, orientację przestrzenną, a także są źródłem doznań estetycznych. Znaczenie dotyku jest natomiast nieodzowne w przypadku poznawania przedmiotów, działalności praktycznej oraz orientacji przestrzennej i poruszaniu się. Można odnieść wrażenie, iż rzeczywiście słuch i dotyk osób niewidomych są doskonałe. Tak jednak nie jest, gdyż zmysły te nie wyróżniają się niczym w stosunku do występujących u osób widzących (Szabała 2021). Badania pokazują, że większość ludzi ma równie doskonały, a może nawet doskonalszy słuch i dotyk niż większość niewidomych. Wynika to stąd, że u niewidomych niejednokrotnie ta sama przyczyna, ten sam

⁴ Do opracowania po wysłuchaniu podcastu

⁵ Obecnie termin „czarna ślepotą” jest uważany za niewłaściwy, mający pejoratywne znaczenie

czynnik chorobowy czy wypadek, który uszkodził wzrok, osłabił również inne zmysły (<http://www.klucz.org.pl/Laska/laska43.php>). Podsumowując można wskazać, iż niewidomi nie słyszą lepiej, lecz słuchają uważniej, nie mają nadzwyczajnej wrażliwości dotykowej – a większą uważność na to czego dotykają.

3. Niewidomi mają szósty zmysł, którym kierują się w życiu

Fakt: Żeby można było mówić o "zmyśle", musi on mieć anatomiczną strukturę. Musi być receptor reagujący na dany rodzaj bodźców, np. światło, dotyk, drganie powietrza - słuch, bodźce chemiczne - smak i węch. Anatomicznie nie istnieje nic, co odpowiadałoby "szóstemu zmysłowi". To, co ludzie nazywają szóstym zmysłem jest raczej intuicją, zdolnością wyciągania wniosków z mało uchwytnych informacji, bodźców i sytuacji, zdolnością przewidywania. Szósty zmysł jest więc jednym z mitów na temat niewidomych.

Ludzie widzący nie potrafią sobie wyobrazić, jak można żyć bez wzroku, pracować, uczyć się, chodzić po ulicach i podróżować. Oni by tego nie potrafili, a więc niewidomi muszą coś mieć, czego inni ludzie nie mają, a co im wzrok zastępuje. Tym czymś jest szósty zmysł (<http://www.klucz.org.pl/Laska/laska43.php>).

4. Niewidomi są wyjątkowo uzdolnieni muzycznie

Fakt: Muzyka jest jedną z najbardziej dostępnych osobom niewidomym dziedzin sztuki. Dotyczy to recepcji dzieł muzycznych, wykonawstwa i aktywności twórczej. Można wymienić wielu niewidomych muzyków i śpiewaków. Do tych oświatowej sławie należą np. Andrea Bocelli, Stevie Wonder czy Ray Charles. Nie oznacza to jednak, że wszyscy niewidomi są uzdolnieni muzycznie i mogą pochwalić się absolutnym słuchem muzycznym.

Prawdą jest natomiast, iż osoby niewidome są bardziej skoncentrowane na odbiorze bodźców słuchowych i analizie zjawisk akustycznych, gdyż słuch pełni u nich rolę kompensacyjną, współpracując z pozostałymi zmysłami (dotykowym, kinestetycznym, węchowym) dostarcza informacji o otaczającym świecie. Wysoka aktywność analizatora słuchowego sprawia, że podlega on ustawicznemu ćwiczeniu, dlatego niewidomi potrafią znacznie efektywniej wykorzystywać ten zmysł w porównaniu z widzącymi (Szabała 2012).

5. Wszyscy niewidomi używają białej laski i psa – przewodnika

Fakt: Wybór sposobu poruszania się zależy od preferencji, możliwości i warunków osoby niewidomej. Nie wszystkie osoby niewidome, używają białej laski do poruszania się. Aby posługiwać się laską, niewidomy musi opanować technikę korzystania z niej i zdobyć orientację w konkretnej przestrzeni. Część niewidomych w codziennym funkcjonowaniu korzysta z pomocy psa – przewodnika. Nie każdej osobie niewidomej przyznaje się psa przewodnika. Musi ona spełnić szereg kryteriów, są nimi m.in. ukończone 18 lat, taki poziom funkcjonowania wzrokowego, który uniemożliwia jej bezpieczne przemieszczanie się bez pomocy białej laski lub widzącego przewodnika; posiadać możliwości finansowe i warunki mieszkaniowe gwarantujące psu dobrostan, być samodzielną w zakresie zapewnienia psu właściwej opieki i zaspokojenia potrzeb psa, posiadać poziom aktywności pozwalający na pełne wykorzystanie psa przewodnika, posiadać sprawność motoryczną wystarczającą do kontrolowania psa oraz dojrzałość emocjonalną umożliwiającą nawiązanie relacji z psem i wzięcie odpowiedzialności za niego (Mirośław 2020).

6. Każda osoba niewidoma zna brajla

Fakt: System Braille'a jest najpopularniejszym na świecie pismem dla osób niewidomych. Jednak według szacunków posługuje się nim zaledwie 10% osób z dysfunkcją wzroku. Taki niski wskaźnik procentowy oznacza to, że na świecie zdecydowana większość osób niewidomych nie posługuje się żadnym rodzajem druku (<http://www.trakt.org.pl/alfabet-punktowy-konieczny-czy-niepotrzebny-dzis-wynalazek-louisa-braillea/>). Przede wszystkim systemem Braille'a nie posługuje się wiele osób ociemniałych, czyli takich, które straciły wzrok po piątym roku życia. Większość osób znających brajla to uczniowie lub absolwenci specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, gdzie w ramach zajęć rewalidacyjnych uczyli się tego alfabetu.

2.2. Zestaw ćwiczeń

Ćwiczenie 1.

Sprawdź swoją wiedzę! Zaznacz właściwą odpowiedź

1. Mechanizm tworzenia się stereotypów w ludzkiej świadomości przedstawia:
  - A. model sieci skojarzeniowej
  - B. model sieci połączonej
  - C. model sieci stereotypizującej
  - D. model sieci węzłowej

2. Najważniejsze elementy stereotypowe to:
  - A. cechy definiujące
  - B. cechy charakterystyczne
  - C. egzemplarze
  - D. węzły sieci stereotypu

3. Która z poniższych nie jest funkcją stereotypów:
  - A. funkcja poznawcza
  - B. funkcja tożsamościowa
  - C. funkcja identyfikacyjna
  - D. funkcja egotystyczna

4. Zgodnie z wynikami badań zaprezentowanymi w artykule Jolanty Wolińskiej, największy dystans społeczny obserwowany jest w stosunku do osób z niepełnosprawnością:
  - A. ruchową
  - B. intelektualną
  - C. sensoryczną
  - D. psychiczną

5. Jaki procent ogółu osób niewidomych to osoby, które “nic nie widzą”?
- A. 100
  - B. 25
  - C. 15
  - D. 5
6. Który z warunków, jakie powinna spełnić osoba niewidoma, aby móc otrzymać psa przewodnika nie jest prawdziwy?
- A. ukończone 18 lat
  - B. poziom funkcjonowania wzrokowego, który uniemożliwia bezpieczne przemieszczanie się bez pomocy białej laski lub widzącego przewodnika
  - C. możliwości finansowe i warunki mieszkaniowe gwarantujące psu dobrostan
  - D. pomoc widzącego opiekuna zajmującego się psem (spacery, zapewnienie właściwej higieny)
7. Jaki odsetek osób niewidomych posługuje się systemem Braille'a?
- A. 100
  - B. 15
  - C. 10
  - D. 5

ODPOWIEDZI

- 1. A
- 2. B
- 3. C
- 4. B
- 5. C
- 6. D
- 7. C

Ćwiczenie 2.

Dokonaj analizy wybranego stereotypu na temat osób niewidomych

Stereotyp:

.....

Podstawy stereotypu:

.....

.....

.....

.....

.....

Zagrożenia związane ze stereotypem:

.....

.....

.....

.....

Jak można z nim walczyć?

.....

.....

.....

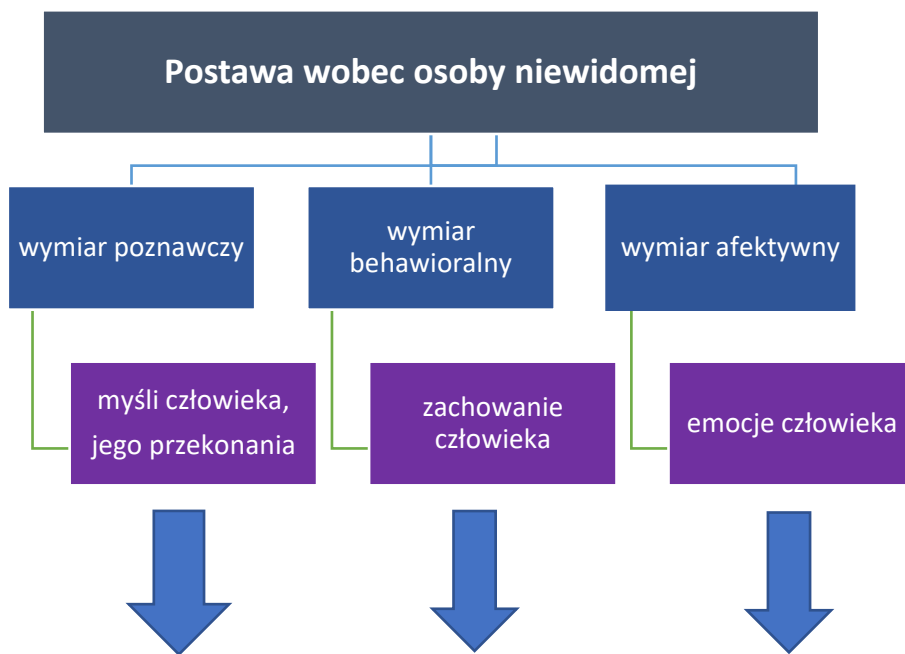
.....

.....

Ćwiczenie 3.

Zapoznaj się z informacjami zawartymi na karcie pracy 2.1.3 a następnie uzupełnij poniższy diagram własną analizą dotyczącą stereotypu: *Osoby niewidome nie mogą żyć samodzielnie.*

JAKIE? Podaj przykłady

--	--	--

2.3. Zestaw zadań

Zadanie 1.

Wypisz przykłady mitów czy stereotypów dotyczących osób niewidomych, o jakich była mowa w podkascie. Jakie argumenty za ich obaleniem, fakty oraz przykłady związane z codziennym funkcjonowaniem podawali uczestnicy rozmowy?

Mit/Stereotyp	Fakt	Przykład

Zadanie 2.

Wyjaśnij, jakie są skutki powyższych stereotypów i podaj przykłady zachowań, które mogą je zmienić.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3.

Wykorzystując opracowane materiały oraz zasoby Internetu przygotuj lapbooka informacyjnego, którego celem będzie pokazanie prawdziwego obrazu osób niewidomych. Zastanów się, jakie informacje na temat tej grupy osób są istotne z punktu widzenia omówionych mitów i stereotypów.

Lapbooka można przygotować w wersji tradycyjnej (papierowej), bądź z wykorzystaniem dowolnego z narzędzi do pracy w przestrzeni wirtualnej:

- Padlet (<https://pl.padlet.com/>)
- Canva (https://www.canva.com/pl_pl/)
- Mural (<https://www.mural.co/>)
- Miro (<https://miro.com/>)

Zadanie można wykonać indywidualnie lub w kilkusobowych grupach.

Więcej informacji na temat metody pracy z lapbookiem można znaleźć w zestawie materiałów źródłowych (p. 2.4.2).

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the content which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Zadanie 4.

Chwila na refleksję ...

Na temat osób niewidomych krąży wiele mitów i fałszywych przekonań. Wiele z nich przyczynia się do budowania krzywdzącego ich obrazu rzutuującego na realne zachowania w sytuacji osobistego spotkania, zbyt często niestety raniące osoby z dysfunkcją wzroku.

Danuta Gorajewska (2006) proponuje więc, aby „(...) dostarczyć społeczeństwu spojrzenie na ludzką niepełnosprawność jako na coś, co w odmienny sposób, w różnym stopniu i na bliżej nieznanym etapie dotyczy każdego. Warto więc w sobie znaleźć odpowiedzi na następujące pytania:

Czy chciał(a)bym, by mówiono o mnie tylko w kontekście mojej sprawności?

Czy chciał(a)bym, by dostrzegano moje problemy tylko przy okazji święta?

Czy chciał(a)bym, by postrzegano mnie jako kogoś niezaradnego życiowo?

Czy chciał(a)bym, by mój widok wywoływał uczucie litości?

Czy chciał(a)bym, by widziano we mnie tylko kogoś, kto potrzebuje pomocy?

Czy chciał(a)bym, by nade mną się użalano?

Czy chciał(a)bym, by wytykano mnie palcami?

Czy chciał(a)bym, by drwiono ze mnie?

Czy chciał(a)bym, by obrzucano mnie wyzwiskami?

Czy chciał(a)bym, by odwracano się na mój widok?

Czy chciał(a)bym, by bano się ze mną przywitać?

Czy chciał(a)bym, by sama myśl o rozmowie ze mną wywoływała strach?

Czy chciał(a)bym, by przechodzono obojętnie obok moich problemów?

Czy chciał(a)bym, by moja sprawność była stawiana ponad moimi kompetencjami?

Czy chciał(a)bym, by spychano mnie na margines życia społecznego tylko dlatego, że jestem mniej sprawny/a od innych?

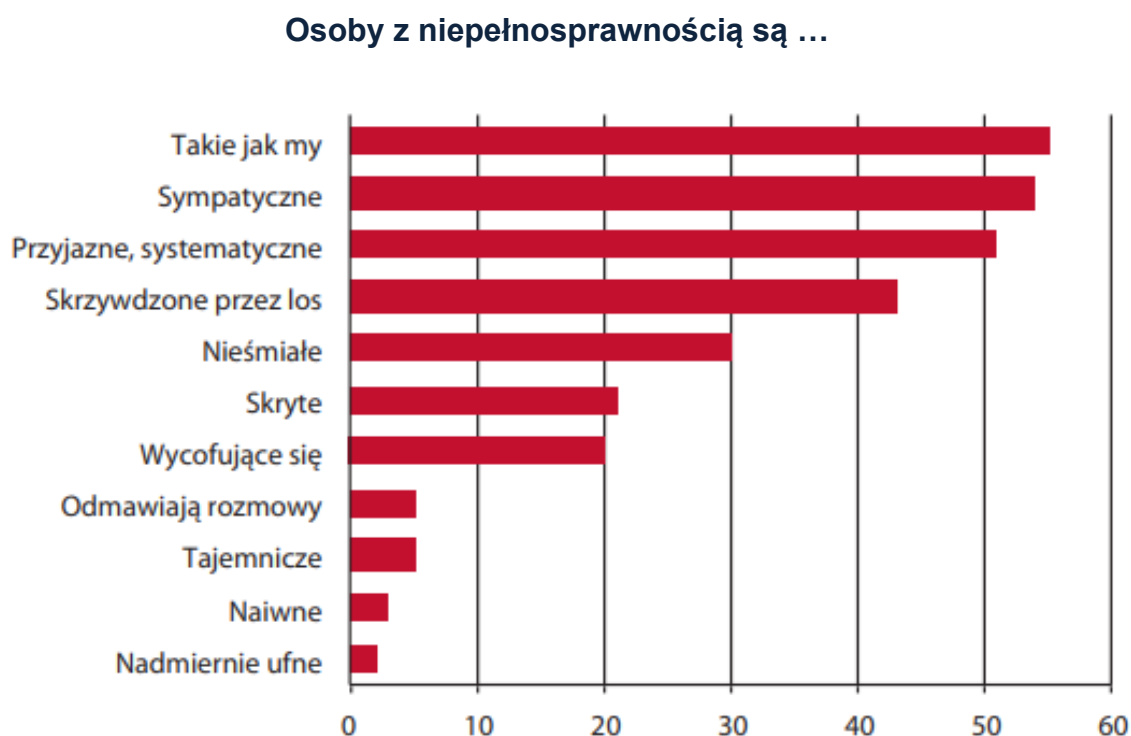
Odpowiedź na nie, wsparta wiedzą, czym jest niepełnosprawność, może zapobiec stawianiu muru, z obaleniem którego w bliższej lub dalszej przyszłości przyjdzie samemu się zmagać.”

2.4. Zestaw materiałów źródłowych

2.4.1. Materiały źródłowe do Karty pracy nr 4 – Stereotypy dotyczące osób z niepełnosprawnością

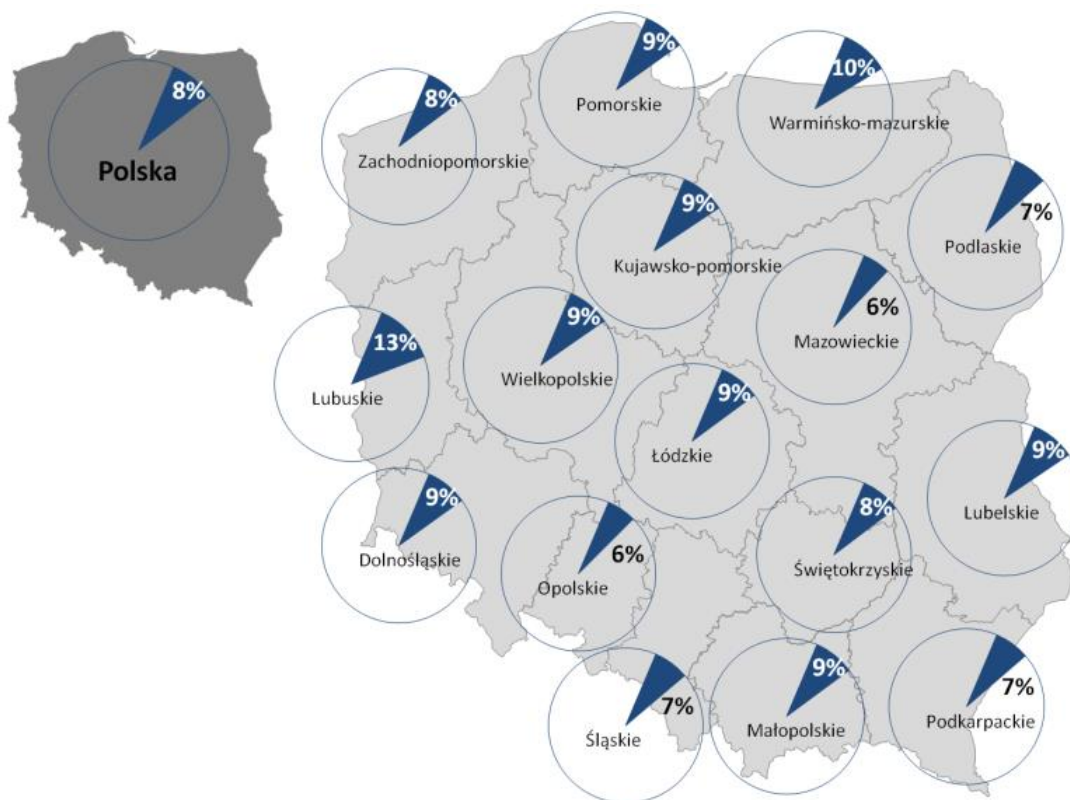
Wykres 1. Cechy charakterystyczne przypisywane osobom z niepełnosprawnością (w %)

Źródło: M. Sekułowicz, K. Świdorska, Ewolucja postaw społecznych wobec osób z niepełnosprawnością [w:] Społeczno-pedagogiczne konteksty niepełnosprawności, T. Żółkowska (red.), Szczecin 2011, s. 90.

Rysunek 1. Udział osób niepełnosprawnych prawnie wśród ogółu mieszkańców w 2011 r. według województw

Źródło: „Badanie potrzeb osób niepełnosprawnych. Raport końcowy”, https://www.pfron.org.pl/fileadmin/Badania_i_analazy/Badanie_potreb_ON/Raport_koncowy_badanie_potreb_ON.pdf, (dostęp: 11.01.2022), s. 22.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the content which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

2.4.2. Praca z Lapbookiem

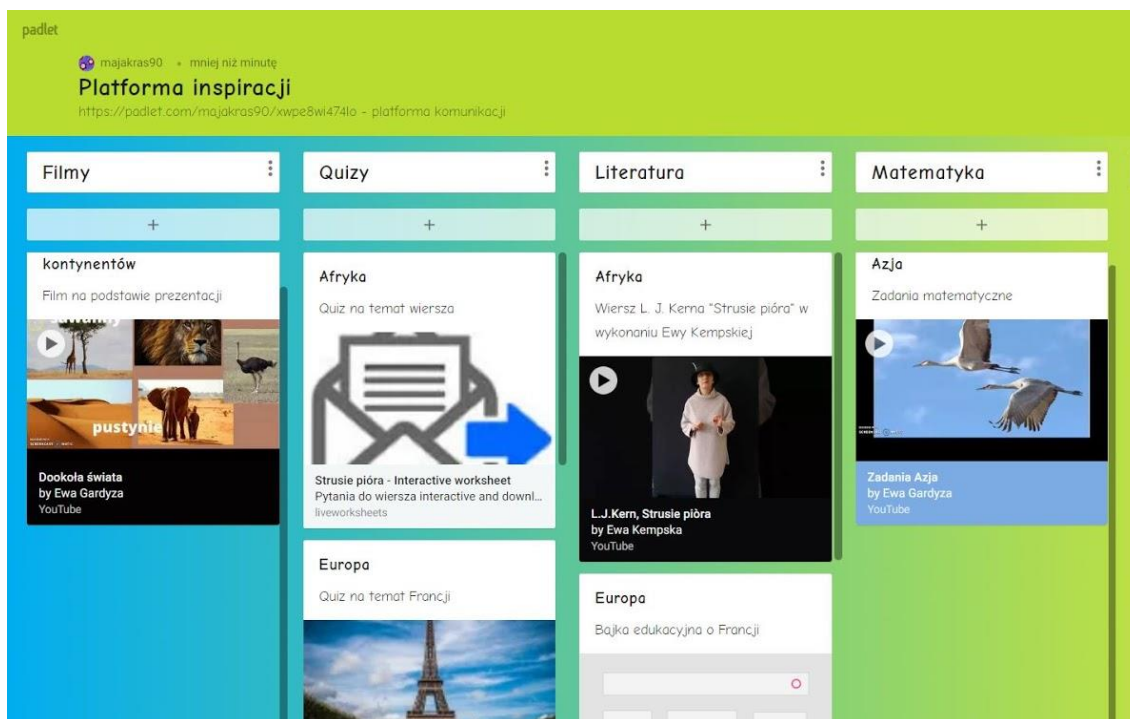
Rys. 2. Przykłady lapbooka przygotowanego w wersji tradycyjnej

Źródło: <https://www.wisdomandrighteousness.com/my-memory-work-lapbooks-for-cycle-2/> (dostęp: 13.01.2022)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the content which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Rys. 3. Przykładowy lapbook wirtualny

Źródło: <https://dlanauczycieli.blogspot.com/2020/05/wydaje-wam-sie-ze-znacie-padlet.html>, (dostęp: 13.01.2022)

Instrukcja wykonania lapbooka w wersji tradycyjnej

Filmik instruktażowy na kanale YouTube, pt. *Przepis na lapbook*, <https://youtu.be/-YghqFOiGBw>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the content which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

2.5. Adaptacja scenariusza do zdalnej formy zajęć

Zaproponowane materiały mogą być wykorzystane do zajęć prowadzonych także w formule zdalnej. Poniższe wytyczne pozwolą w odpowiedni sposób zaplanować i zrealizować założone cele:

- 1) Dostosuj ilość i formę zadań do specyfiki swoich zajęć/grupy/klasy.
- 2) Jeżeli pracujesz na platformie edukacyjnej (np. *Moodle*, *Teams*, *Zoom* itp.) rozmowy, dyskusje czy debaty możesz przeprowadzić w formie spotkania online.
- 4) Zdjęcia, obrazki, karty pracy udostępnij uczącym się, najlepiej w formie dostępnego pliku PDF lub HTML. Możesz je przesłać za pomocą poczty elektronicznej lub dziennika elektronicznego.
- 5) Quizy, testy możesz stworzyć na platformie edukacyjnej lub wykorzystując inne dostępne narzędzia (np. *Formularz Google*).
- 6) Jeśli zadanie wymaga prezentacji – np. scenki, doświadczenia itp. Można do tego celu nagrać krótki filmik instruktażowy.
- 7) Aktywności związane z metodami takimi, jak „burza mózgów”, „mapy myśli” czy metodami efektywnego sporządzania notatek opartych o materiał graficzny można przeprowadzić z wykorzystaniem takich platform, jak: *Crello*, *Canva*, *Miro*, czy *Mural*.

2.6. Dane dostępne do wersji online

1. Podcast na kanale YouTube: OIR Poland - [I wszystko jasne! Mity i stereotypy a fakty na temat osób niewidomych - dr Dorota Chimicz](#)
2. [Materiały dodatkowe i karty pracy](#)

Grafika na stronie tytułowej: <https://pl.smiletemplates.com/word-templates/using-ipad/05073/>,

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the content which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein